

Nils 18/11

Tillväxtverket	
Regelrådet	
Ank	2015 -11- 04
Dnr RE 2015/000350	

Regelrådet Regelrådet <regelradet@regelradet.se>

REMISS - HVB undantag - svar senast 19 november 2015

1 meddelande

Giertz, Anna <Anna.Giertz@socialstyrelsen.se>

4 november 2015 08:56

Till: Alvesta kommun Kronobergs län <klk@alvesta.se>, "kommun@borlange.se" <kommun@borlange.se>, "stadsledningskontoret@stadshuset.goteborg.se" <stadsledningskontoret@stadshuset.goteborg.se>, "malmostad@malmo.se" <malmostad@malmo.se>, "kommun@pitea.se" <kommun@pitea.se>, "sigtuna.kommun@sigtuna.se" <sigtuna.kommun@sigtuna.se>, "umea.kommun@umea.se" <umea.kommun@umea.se>, "kundtjanst@skelleftea.se" <kundtjanst@skelleftea.se>, "kommun@orebro.se" <kommun@orebro.se>, "stromsunds.kommun@stromsund.se" <stromsunds.kommun@stromsund.se>, Trelleborgs kommun Skånes län <trelleborgs.kommun@trelleborg.se>, "regelradet@regelradet.se" <regelradet@regelradet.se>, "info@barnombudsmannen.se" <info@barnombudsmannen.se>, "info@skl.se" <info@skl.se>, "registrator@ivo.se" <registrator@ivo.se>, "migrationsverket@migrationsverket.se" <migrationsverket@migrationsverket.se>, "vastragotaland@lansstyrelsen.se" <vastragotaland@lansstyrelsen.se>, "info@socialchefer.se" <info@socialchefer.se>, "kundservice@rb.se" <kundservice@rb.se>, "dan.nilsson@svenskavard.se" <dan.nilsson@svenskavard.se>, "info@vardforetagarna.se" <info@vardforetagarna.se>, "anne-marie.svensson@aleris.se" <anne-marie.svensson@aleris.se>, "kristina.persson@aleris.se" <kristina.persson@aleris.se>, "annette.sjoberg@attendo.se" <annette.sjoberg@attendo.se>, "info@attendo.se" <info@attendo.se>, "marie.ekholm@orebro.se" <marie.ekholm@orebro.se>, "pia.klasson@hassleholm.se" <pia.klasson@hassleholm.se>

Kopia: Registrator Regler och behörighet <Registrator_Regler_och_behorighet@socialstyrelsen.se>

Hej!

Ni bereds tillfälle att lämna synpunkter på Socialstyrelsens förslag till föreskrifter om undantag från vissa bestämmelser i SOSFS 2003:20 (HVB)

samt tillhörande konsekvensutredning.

Synpunkterna ska vara Socialstyrelsen tillhanda, gärna som ett Word-dokument,

per e-post till socialstyrelsen@socialstyrelsen.se, senast torsdagen den **19 november 2015**.

Vänligen ange **diarienummer 27207/2015** i remissvaret.

Bilagt finner ni:

- Missiv
- Förslag till föreskrifter (remissversion)
- Konsekvensutredning
- Sändlista

Hälsningar

.....
 Anna Giertz

Jurist

075-247 31 23

SOCIALSTYRELSEN

Avdelningen för regler och behörighet

Socialjuridik

106 30 Stockholm

Växel 075-247 30 00

www.socialstyrelsen.se

Socialstyrelsen värnar hälsa, välfärd och allas lika tillgång till god vård och omsorg.

4 bilagor

Missiv HVB undantag 20151104.pdf

232K

Remissversion HVB undantag 20151104.pdf

90K

Konsekvensutredning HVBundantag 20151104.pdf

183K

Sändlista HVB undantag 20151104.pdf

82K

Avdelningen för regler och behörigheter
Anna Giertz
anna.giertz@socialstyrelsen.se
075-247 31 23

Enligt sändlista

Remiss - Socialstyrelsens föreskrifter om undantag från vissa bestämmelser i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2003:20) om hem för vård eller boende

Ni bereds tillfälle att lämna synpunkter på förslaget om undantag från vissa bestämmelser i SOSFS 2003:20 och den konsekvensutredning som har gjorts av förslaget.

Synpunkterna ska vara Socialstyrelsen tillhanda **senast torsdagen den 19 november 2015**. Vänligen ange diarienummer 27207/2015 i remissvaret.

Kontaktpersoner

Eventuella frågor under remisstiden besvaras av Anna Giertz.

Pär Ödman
Rättschef

Anna Giertz

Bilagor:

1. Förslag till föreskrifter
2. Konsekvensutredning
3. Sändlista

Gemensamma författningssamlingen avseende hälso- och sjukvård, socialtjänst, läkemedel, folkhälsa m.m.

ISSN xxx-xxxx, Artikelnummer xxxxxxxx
Utgivare: Titel Namn Namn, Socialstyrelsen

Socialstyrelsens föreskrifter om undantag från vissa bestämmelser i Socialstyrel- sens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2003:20) om hem för vård eller boende;

**HSLF-FS
2015:xx**

Utkom från trycket
den xx juli 20xx

beslutade den xx xx 2015.

Socialstyrelsen föreskriver följande med stöd av 8 kap. 1 och 5 §§
socialtjänstförordningen (2001:937).

1 § I dessa föreskrifter finns bestämmelser om undantag från vissa
bestämmelser i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd
(SOSFS 2003:20) om hem för vård eller boende.

2 § I verksamhet vid hem för vård eller boende som drivs av en
kommun och i sådan verksamhet som kommunen genom avtal enligt
2 kap. 5 § socialtjänstlagen (2001:453) har överlämnat till en enskild
att utföra får undantag göras från bestämmelserna i 2 kap. 1 och 3 §§
Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2003:20) om
hem för vård eller boende. Undantag får inte göras i verksamhet som
erbjuder behandling eller tar emot barn under 16 år eller personer
med psykiska funktionshinder.

Undantag från det krav på utbildning som anges i 2 kap. 1 § före-
skrifterna får endast göras om kommunen bedömer att hemmet ändå
kan tillgodose kraven på god kvalitet och säkerhet samt de behov
som de grupper som hemmet tar emot har. Undantaget får endast
gälla kravet på att utbildningen ska vara en högskoleutbildning.

Undantag från kravet på bemanning som anges i 2 kap. 3 § samma
föreskrifter får endast göras, om det finns särskilt avdelad personal
tillgänglig dygnet runt. Personalen ska finnas tillgänglig på ett sätt
som, efter en bedömning av de behov som de grupper som hemmet
tar emot har, säkerställer en trygg och säker omvårdnad.

HSLF-FS
2015:xx

3 § Inspektionen för vård och omsorg får medge undantag från bestämmelserna i 2 kap. 1 och 3 §§ Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2003:20) om hem för vård eller boende vid en sådan ansökan om tillstånd som avses i 7 kap. 1 § 1 socialtjänstlagen (2001:453). Undantag får inte medges för verksamhet som erbjuder behandling eller tar emot barn under 16 år eller personer med psykiska funktionshinder.

Undantag från det krav på utbildning som anges i 2 kap. 1 § föreskrifterna får endast göras om Inspektionen för vård och omsorg bedömer att hemmet ändå kan tillgodose kraven på god kvalitet och säkerhet samt de behov som de grupper som hemmet tar emot har. Undantaget får endast gälla kravet på att utbildningen ska vara en högskoleutbildning.

Undantag från kravet på bemanning som anges i 2 kap. 3 § samma föreskrifter får endast medges, om det finns särskilt avdelad personal tillgänglig dygnet runt. Personalen ska finnas tillgänglig på ett sätt som, efter en bedömning av de behov som de grupper som hemmet tar emot har, säkerställer en trygg och säker omvårdnad.

Denna författning träder i kraft den 1 januari 2016.

Socialstyrelsen

OLIVIA WIGZELL

Anna Giertz

Avdelningen för regler och behörighet
Anna Giertz
anna.giertz@socialstyrelsen.se

Konsekvensutredning – Socialstyrelsens föreskrifter om undantag från vissa bestämmelser i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2003:20) om hem för vård eller boende

Bakgrund och beskrivning

Det har under andra hälften av 2015 framförts synpunkter om att det är nödvändigt med vissa ändringar i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2003:20) om hem för vård eller boende. Det mycket stora antalet barn och unga som är i behov av att placeras av socialtjänsten medför ett ökat behov av boendeplatser. I syfte att öka antalet boendeplatser kan vissa regeländringar ge utrymme för ökad flexibilitet, utan att efterge krav på god kvalitet och säkerhet.

Regeringen har den 8 oktober 2015 beslutat om att ge Socialstyrelsen i uppdrag¹ att se över föreskrifterna med anledning av att antalet barn och unga med behov av placering utanför det egna hemmet har ökat och att sammansättningen av gruppen har förändrats. Det finns enligt regeringen därför ett behov av mer flexibla och behovsanpassade lösningar. Arbete med revidering av nu gällande föreskrifter och allmänna råd avseende hem för vård eller boende, HVB, pågår.

Socialstyrelsen har för att bedöma möjligheterna till tillfälliga regeländringar inhämtat information från myndigheter och kommuner i syfte att klargöra var problematiken ligger med nu gällande föreskrifter. Underlaget har analyserats och lett fram till ett förslag avseende ändring i föreskriften avseende krav på föreståndarens kompetens och personaltäthet i HVB.

Kommunernas ansvar för ensamkommande barn

Sveriges kommuner har sedan 2006 haft ett tydligt ansvar för omhändertagandet av ensamkommande barn och ungdomar, huvudsakligen utifrån socialtjänstlagens regler.

¹ S2015/06477/FS

Mottagandet av ensamkommande barn i Sverige bygger i huvudsak på överenskomna platser som länsstyrelserna förhandlat fram med kommunerna. Barnen anvisas dessa platser av Migrationsverket genom ett särskilt system. Respektive kommuns socialtjänst ansvarar alltid för barnets boende och omsorg, medan Migrationsverket ansvarar för att pröva barnets asylskäl. Migrationsverket ska också betala ut ersättning till kommunerna för deras arbete med att ta hand om barnen.²

Ökat behov av boendeplatser för placerade barn

Det har skett en stor ökning av ensamkommande barn som söker asyl i Sverige under 2015. Under hela april månad 2015 sökte 452 ensamkommande barn asyl, jämfört med september månad i år då 4 696 ansökningar registrerades av Migrationsverket. Under perioden 1 januari – 1 oktober 2015 har sammanlagt 14 085 ensamkommande barn sökt asyl i Sverige, jämfört med år 2014 då antalet ansökningar var 7 049 stycken. Av de dryga 14 000 ensamkommande barn som i hittills i år sökt asyl är 6 794 barn 16 år eller äldre. 6 083 barn är mellan 13-15 år och 1 181 barn är 12 år eller yngre. Mellan 75-90% av asylansökningar avseende ensamkommande barn beviljas idag av Migrationsverket och leder till i huvudsak permanenta upphållstillstånd i Sverige.³

En stor majoritet av de ensamkommande barnen som söker asyl i Sverige är alltså vid ansökningstillfället 13-17 år. Till följd av bristen på familjehem behöver en majoritet av de äldre barnen placeras i ett HVB.

De ensamkommande barn som inte har behov av vård eller behandlingsinsatser, behöver främst stöd i vardagen för att klara skolgång och anpassning till ett liv i Sverige. Många kommuner och privata utförare bedriver idag verksamheter som särskilt inriktar sig mot att ta emot ensamkommande barn och unga under och efter asylprocessen.

Synpunkter från myndigheter och kommuner

Socialstyrelsen har inhämtat synpunkter och förslag på ändringar av SOSFS 2003:20 från Inspektionen för vård och omsorg (IVO), Sveriges kommuner och landsting (SKL) och länsstyrelserna i Sverige.⁴

- IVO har bl.a. framfört följande synpunkter. Det saknas boendeplatser för barn som behöver placeras och det blir fler barn i varje rum. Det handlar om att ordna fram tak över huvudet i ett inledande skede. Många privata aktörer vill starta nya hem för t.ex. ensamkommande barn. IVO ser ifråga om föreståndarens kompetens följande behov. Personer med t.ex. vissa högskolepoäng samt annan typ av utbildning och gedigen erfarenhet kan idag inte godkännas som föreståndare enligt nu gällande föreskrifter. Just kravet på en högskoleexamen

² Migrationsverket 2015, <http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Nyhetsarkiv/Nyhetsarkiv-2015/2015-07-15-Migrationsverket-utvidgar-anvisningarna-av-ensamkommande-barn-till-kommunerna.html>

³ Migrationsverkets statistik per den 1 oktober 2015, dels från www.migrationsverket.se, dels underlag via e-post från Migrationsverket (2015-10-19).

⁴ Möte den 8 oktober 2015 vid Socialstyrelsen med IVO, SKL och länsstyrelserna.

blir alltför snävt och ger inte utrymme för ändamålsenliga tolkningar. Det finns professioner som t.ex. fritidsledare och poliser som skulle kunna vara lämpliga föreståndare men inte uppfyller kravet på högskoleutbildning. Det förekommer idag att IVO nekar tillstånd till verksamheter som är adekvata på alla andra sätt men inte ifråga om föreståndaren. IVO anser att frekvens-tillsynen kan balansera eventuella risker med att ändra föreståndarkravet. Vid tillståndsprövningen bedömer IVO om bemanningen är tillräcklig. Det väsentliga är om personal kan finnas i verksamheten när det behövs. Överblickbarhet i lokalerna är viktigt. IVO har inte statistik på hur många tillståndsansökningar som avslagits på grund av att verksamheten inte bedömts uppfylla bemanningskravet, men det har inträffat. IVO bedömer att nu gällande föreskrift kräver personal i lokalerna dygnet runt, oavsett om barnen är hemma eller inte. IVO bedömer att tillgång till personal under nätter är mycket viktigt och avser att undersöka risker för t.ex. självmordsförsök just under nattetid.

- SKL har bl.a. anfört följande synpunkter. Det finns ett stort och akut behov av att nya boenden öppnar. Många nya boenden behöver öppnas och det kan vara svårt att hitta personer som har den typ av kompetens som anges i föreskriften. Fler yrkeskårer bör kunna bli aktuella ifråga om föreståndare på HVB. Den viktigaste kompetensen är att kunna leda övrig personal. Kompetenskravet kan anges i förhållande till de olika målgrupperna för HVB. För gruppen ensamkommande barn kan det i många fall behövas särskild kompetens, som skiljer sig från andra målgruppers behov. Personer med lång erfarenhet och viss utbildning, dock inte alltid med högskolepoäng, kan vara mycket lämpliga som föreståndare för HVB. Kompetenser som språk och att man själv invandrat till Sverige tidigare är av stort värde och bör kunna beaktas. SKL anser inte att krav på dygnet runt bemanning i föreskrift är nödvändigt. Det kan vara tillräckligt att man kan nå personalen på något sätt, vissa tider på dygnet.
- Länsstyrelserna i Sverige har anfört bl.a. följande. Det råder en brist på både boendeplatser, lokaler och personal i kommunerna. Kommunerna är måna om att det ska finnas kompetens bland personalen eftersom det ska garantera trygghet och säkerhet för barn utan vårdnadshavare. Kommunerna vill inte heller riskera förelägganden och dylika åtgärder från IVO. Reformen om stödboenden för unga kommer sannolikt att underlätta situationen. Det kan finnas risker med att ändra kraven i t.ex. föreskrifter men det är samtidigt viktigt att regler är tillämpliga för många olika typer av situationer och målgrupper.

Bemyndiganden som myndighetens beslutanderätt grundar sig på

8 kap. 1 § och 5 socialtjänstförordningen (2001:937).

Beskrivning av förslaget till ändring av föreskriften

En kommun eller Inspektionen för vård eller omsorg ska enligt förslaget i vissa fall få göra undantag från bestämmelserna i 2 kap. 1 och 3 §§ Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2003:20) om hem för vård eller boende. Undantag får inte medges för verksamhet som erbjuder behandling eller tar emot barn under 16 år eller personer med psykiska funktionshinder. Undantag får endast medges om kommunen eller Inspektionen för vård och omsorg bedömer att hemmet ändå kan tillgodose kraven på god kvalitet och säkerhet samt de behov som de grupper som hemmet tar emot har. Undantaget får endast gälla kravet på att utbildningen ska vara en högskoleutbildning.

Undantag från kravet på bemanning som anges i 2 kap. 3 § samma föreskrifter får endast göras, om det finns särskilt avdelad personal tillgänglig dygnet runt på ett sätt som efter en bedömning av gruppens behov säkerställer en trygg och säker omvårdnad.

De undantag som nu föreslås kommer att gälla tills dess att en revidering av nu gällande författning träder i kraft. Arbete med en reviderad version av SOSFS 2003:20 pågår och uppdraget ska redovisas till Socialdepartementet senast den 1 april 2016.

Alternativa lösningar

Socialstyrelsen bedömer att de argument som förts fram ifråga om föreståndarens kompetens och personaltätheten är av sådan karaktär att de nu föreslagna ändringarna utgör en rimlig balans mellan krav på kvalitet och säkerhet och utrymme för flexibilitet.

Även om det redan den 1 januari 2016 blir möjligt att öppna en ny form av boende för unga, stödboenden, bedömer Socialstyrelsen att det finns tillräckliga skäl att redan nu göra ändringar i SOSFS 2003:20 i syfte att skapa mer flexibilitet. Alternativa lösningar saknas därför för närvarande. Socialstyrelsen vill dock betona att de nu föreslagna ändringarna är temporära.

Kostnadsränsiga och andra konsekvenser

Socialstyrelsen bedömer att reglerna om undantag kan komma att innebära vissa kostnadsbesparingar för kommuner och företag. Detta kan bli en effekt om en ökad flexibilitet vad gäller kraven på föreståndares utbildning och bemanning leder till minskade personalkostnader. Eftersom behovet av att kunna finna fler platser i HVB är brådskande har Socialstyrelsen inte beräknat dessa intäkter.

Överväganden enligt 14 kap. 3 § regeringsformen

Socialstyrelsen bedömer att förslaget inte innebär någon inskränkning i den kommunala självstyrelsen, utan tvärtom utgör en lättnad i de statliga kraven gentemot kommunerna.

Barnkonsekvensanalys

Ett ökat antal barn är i behov av att placeras utanför det egna hemmet. Bristen på boendepatser är akut och kommer sannolikt att bestå en längre tid. En ökad

flexibilitet i bedrivande av hem för vård eller boende, med bibehållna krav på god kvalitet och säkerhet, gynnar barn och unga som annars riskerar att inte få det stöd och den omsorg de är i behov av och har rätt till.

EU-rättslig påverkan

Det finns ett EU-direktiv som berör medlemsstaternas skyldigheter avseende mottagande av asylsökande och direktivet innehåller särskilda regler avseende ensamkommande barn och unga.⁵ Socialstyrelsen bedömer att de ändringar som nu föreslås överensstämmer med de skyldigheter som framgår av nämnda EU-direktiv.

Berörda

- Samtliga kommuner i Sverige
- Inspektionen för vård och omsorg
- Verksamheter som bedriver eller avser att bedriva hem för vård eller boende
- Barn och ungdomar som placeras i hem för vård eller boende

Ikraftträdande och informationsinsatser

Socialstyrelsen avser att fatta beslut om nu föreslagen regeländring i december 2015 och författningen kan därefter träda i kraft den 1 januari 2016. Socialstyrelsen avser att publicera ett meddelandeblad med information om vad regeländringen innebär. I övrigt bedöms inga speciella informationsinsatser vara nödvändiga.

⁵ Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/33/EU av den 26 juni 2013 om normer för mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd, främst artikel 24.

Avdelningen för regler och behörighet
Enheten för socialjuridik
Anna Giertz
anna.giertz@socialstyrelsen.se

Sändlista

1. Barnombudsmannen
2. Inspektionen för vård och omsorg
3. Länsstyrelsen i Västra Götaland
4. Migrationsverket
5. Regelrådet

6. Alvesta kommun
7. Borlänge kommun
8. Göteborgs stad
9. Hässleholms kommun
10. Malmö stad
11. Piteå kommun
12. Sigtuna kommun
13. Skellefteå kommun
14. Strömsunds kommun
15. Trelleborgs kommun
16. Umeå kommun
17. Örebro kommun

18. Föreningen Sveriges socialchefer
19. Rädda barnen
20. Sveriges Kommuner och Landsting
21. Svenska Vård
22. Vårdföretagarna

23. Aleris

24. Attendo